

Weerklank

gereformeerd maandblad voor toerusting en informatie

4 = 1 - 10

Door dr. A. Bas

OVER)IJVERIG

In 2005 bestond de Gereformeerde Kerk te Kornhorn 125 jaar en werd er door de kerkenraad een feestelijke jubileumdienst belegd. In aanwezigheid van enkele oud-predikanten en tal van andere gasten preekte ik over de tekst waar ds. J.W. van der Kouwe bij de instituering van de gemeente in 1880 ook al over gepreekt had: 'De God des hemels, Hij zal het ons doen gelukken' (Nehemia 2:20).

Na de jubileumdienst werd door (toen nog) drs. H. Veldman een jubileumboek aangeboden, waarin hij op verzoek van de kerkenraad de geschiedenis van de gemeente tot dan toe had beschreven. Naast tal van andere wetenswaardigheden komt daarin onder meer een classicale regeling van 1 november 1886 ter sprake, die onder meer gaat over degenen die gezondigd hebben tegen het zevende gebod.

Degenen 'die voor hun huwelijk in ongeoorloofde gemeenschap hebben geleefd', moeten door de kerkenraad worden vermaand en bestraft, van hun schuldbelijdenis moet kennis worden gegeven aan de gemeente en bovendien moet die vóór de doop van hun kindje in het midden van de gemeente openlijk worden uitgesproken. Dit liegt er niet om, maar heeft in Kornhorn de sympathie van de kerkenraad.

'De kerkenraad is na dit besluit actief' zo vervolgt drs. Veldman, 'in het bezoeken van mensen die de kerkdiensten verzuimen of op een andere manier niet leven naar Gods wil.' Een zinnetje dat de indruk wekt, dat destijds de tuchttoefening in Kornhorn zich naast het zevende vooral op het vierde gebod van Gods wet concentreerde. En ik vermoed, dat Kornhorn daarin bepaald geen uitzondering is geweest.

'Gekscherend is wel gezegd', schrijft Agnes Amelink, als ze in haar veel gelezen en geprezen boek over de gereformeerden de tucht ter sprake brengt, 'dat Mozes had kunnen volstaan met twee van de Tien Geboden, het zevende en het vierde'. Een stelling die ze onderbouwt met een keur aan voorbeelden van de manier waarop in het gereformeerde verleden op grond van deze geboden tucht is geoefend.

Zo vertelt zij, hoe in de gemeente van Weerdingermund twee ouderlingen eens slaags raakten 'omdat de één (een boer) de ander (een arbeider) betrappt had op werken op zondag en hem daarover meende te moeten vermanen. De arbeider was daarover zo in zijn wiek geschoten dat hij zich met zijn gezin aan de kerk dreigde te onttrekken. Eind van het liedje was dat beiden schuld moesten belijden.'

Nadeel van dit (op zich treffende) voorbeeld is wel, dat er zomaar een karikatuur ontstaat van de manier waarop gereformeerde ouderlingen uit het verleden werk hebben gemaakt van het hun door de HERE toevertrouwde opzicht over de gemeente. Zeker als dergelijke voorbeelden, zoals in het boek van Amelink gebeurt, in veelvoud worden gegeven, maken we ons zomaar schuldig aan het 9^e gebod.

ANDERE TIJDEN

Dit steekt te meer, aangezien de tijden wat dit betreft inmiddels behoorlijk veranderd zijn. Waar men in het verleden wellicht wel eens wat overijverig te werk is gegaan bij het oefenen van de kerkelijke tucht, laat men dit vandaag de dag vaak volledig achterwege. Alleen ambtsdragers die op aanstootgevende wijze zondigen tegen het zevende gebod van Gods wet, lijken de tucht nog te moeten vrezen.

Over het vierde gebod en de uitleg die de Heidelbergse Catechismus daarvan geeft in Zondag 38, hoor je doorgaans weinig meer. Waar vroeger misschien weleens wat al te uitgebreid getwist werd over de invulling van wat toen nog 'de dag des HEREN' heette, lijkt er vandaag alleen nog maar getwist te worden over het gebod zelf. En dan met name over de vraag, of het vierde gebod in onze bedeling nog van kracht is.

Uiteraard heeft dit ook grote gevolgen voor de manier waarop de zondag wordt ingevuld. Wie (nog) van een 'rustdag' spreekt, lijkt allang door de snel veranderende tijd te zijn ingehaald. Zelfs in plaatsen die vroeger als 'christelijk' bekend stonden, zijn vandaag de dag de winkels op zondag open. Met als gevolg, dat wie op grond van dit gebod nog

rusten wil, onder steeds grotere druk komt te staan.

En wat voor de rust geldt, geldt ook voor de kerkdienst. Zo is in veel Nederlandse kerken de tweede dienst op zondag afgeschaft, of komt die onder steeds grotere druk te staan. Bovendien is menig kerklid ook op zondagmorgen al niet meer in de dienst te vinden. En niet alleen de leden: waar ambtsdragers er ooit op toezagen dat kerkleden in de kerk kwamen, komen zij vandaag er zelf ook lang niet altijd meer. Ik denk, dat dit alles geen goede ontwikkeling is. En dat dan niet alleen, omdat trouwe kerkgang vanouds terecht onderdeel heeft uitgemaakt van wat wel een 'christelijke levensstijl' genoemd werd. Maar ook, omdat ik ervan overtuigd ben dat ontrouw in de kerkgang uiteindelijk altijd zal lijden tot het teloorgaan van die christelijke levensstijl als geheel. Een stelling, die ik in dit artikel zal uitwerken.

SCHERP GEPREDIKT

Waarom beweer ik, dat trouw in de kerkgang cruciaal is voor het onderhouden van een 'christelijke levensstijl'? Wel, omdat zo'n levensstijl niet mogelijk is zonder trouw te zijn aan de Tien Geboden die de HERE ons in zijn liefde en wijsheid heeft gegeven. En verder, omdat in een kerk waar mensen 'al de raad' Gods verkondigd krijgen, hun van tijd tot tijd ook de Tien Geboden 'scherp' gepredikt worden.

De formulering komt uit deze Catechismus. 'Waarom laat God (!) ons de tien geboden zo scherp prediken', vraagt Zondag 44, 'als toch niemand ze in dit leven volbrengen kan?' En het mooie is dat er in de Catechismus niet alleen belangrijke vragen worden gesteld, maar die vervolgens ook een Bijbels antwoord krijgen. En zo ook de vraag naar het nut van het scherp prediken van Gods tien geboden.

Wat dan opvalt, is dat de Catechismus niet begint bij de geboden zelf. Je zou misschien verwachten, dat het antwoord sterk het belang van gehoorzaamheid aan Gods geboden zou benadrukken. Op zich krijgt dat ook wel een plek, maar het antwoord van de Catechismus begint er niet mee. Want hoe belangrijk die gehoorzaamheid op zich ook is, we hebben niet wettisch met de geboden om te gaan.

Toegegeven, er zijn (kerk)mensen die daar behoefte aan hebben. Die vinden het fijn, als in de kerk de dingen goed 'gezegd' worden. De dominee kan hun niet concreet genoeg zijn, in het benoemen en veroordelen van de zonde. Maar het grote gevaar van dergelijke 'donderpreken', is dat de mensen verslagen de kerk uitkomen. En, wat nog erger is: met het gevoel, dat ze beter hun best moeten doen.

BIJ CHRISTUS

Nu hoeft dat bij tijden helemaal zo verkeerd niet te zijn. Zondag 44 antwoordt dan ook dat een 'scherpe' prediking

van de wet nodig is, omdat God wil 'dat wij ons leven lang onze zondige aard steeds meer leren kennen.' Punt is alleen, dat dat geen doel *op zich* is. En de Catechismus voegt daarom toe: 'en daardoor nog meer begeren de vergeving van de zonden en de gerechtigheid in Christus te zoeken.'

Wij komen niet in de kerk, om daar door 'donderpreken' op onszelf teruggeworpen te worden. Scherp gezegd: om afgebrand, en opgejaagd te worden, maar om als arme zondaren bij een rijke Christus gebracht te worden. Jezus heeft met zijn lijden en sterven aan het kruis op Golgotha al lang en breed voor al onze zonde betaald en kan, bij wijze van spreken, niet wachten om ze ons steeds te vergeven.

Dat is het blijvende belang en de onvoorstelbaar grote rijkdom van een trouwe kerkgang. Dat je op die manier steeds weer terug wordt gebracht bij Hem, die in het evangelie gezegd heeft: 'Komt tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt, en ik zal u rust geven'. Wat dat betreft, kun je eindeloos twisten over hoe je op zondag rusten moet. Maar kom je pas echt tot rust, als je weer bij Christus bent gebracht.

NIET VRIJBLIJVEND

Tegelijk laat de Catechismus het daar niet bij. Het antwoord dat Zondag 44 geeft, gaat verder: 'dat wij zonder ophouden ons inspannen en God bidden om de genade van de Heilige Geest, om steeds meer naar het beeld van God vernieuwd te worden, totdat wij na dit leven het doel, namelijk de volmaaktheid, bereiken.' Als in de kerk de wet scherp gepredikt wordt, worden we ook aan het werk gezet.

Toch worden we zelfs dan niet op onszelf teruggeworpen. We moeten ons inspannen, maar toch vooral ook: bidden. Of we door de Heilige Geest, steeds meer naar het beeld van God vernieuwd mogen *worden*. Want hoewel de Heilige Geest ons volgens de Bijbel voluit inschakelt bij het machtig werk dat Hij in ons leven verrichten wil, is en blijft het tegelijk toch ook voluit zijn werk. Aan Hem alleen de eer!

Zo bekeken, kan gezegd worden dat Gods kinderen een 'christelijke levensstijl' vooral *ontvangen*. Het is een geschenk van de God, die ons in Christus genadig wil zijn. Maar dan moet je wel op de plek zijn, waar dat geschenk uitgedeeld wordt. Te weten: in de kerk, waar ons Gods genade in Christus verkondigd wordt. Vandaar de stelling, dat een christelijk levensgang teloorgaat zonder trouwe kerkgang.